

Tehy ry
PL 10
00060 Tehy

LAUSUNTO

Eduskunnan sivistysvaliokunta
SiV@eduskunta.fi

Asia: HE 40/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle varhaiskasvatuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Tehy ry:n lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle varhaiskasvatuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi kuulemistilaisuudessa 9.5.2018

Valmisteilla oleva laki ei korjaa päiväkotien ongelmia eikä paranna varhaiskasvatuksen laatua. Jos laki hyväksytään esitetyssä muodossa, on Tehy huolissaan siitä, ettei lapsen edun ensisijaisuus toteudu ja arjen sujuminen vaarantuu.

Tehy on eduskunnan sivistysvaliokunnalle 24.3.2018 osoittamassa lausunnossa ottanut kantaa hallituksen esitykseen kokonaisuudessaan. Tässä lausunnossa haluamme kiinnittää huomioita seuraaviin seikkoihin:

- 1. Päiväkodin henkilöstörakenne**
- 2. Päiväkodin henkilöstön mitoitus**
- 3. Päiväkodon henkilöstömitoituksesta poikkeaminen**
- 4. Lakiesityksen vaikutusten arviointi**
- 5. Johtamisosaaminen**
- 6. Varhaiskasvatuksen valvonta**

Laadukas ja turvallinen varhaiskasvatus, jossa hoito, kasvatus ja opetus nivoutuvat eheäksi kokonaisuudeksi toteutuu, kun päiväkodissa on koko hoitopäivän ajan suhdeluvun edellyttämä määrä koulutettuja kasvattajia.

Päiväkodin henkilöstörakenne

Nykyinen henkilöstörakenne tulee säilyttää. Nykylainsäädäntö mahdollistaa henkilöstörakenteen muutokset tarpeen vaatiessa. Esitetty henkilöstörakenne on jäykkä ja lisää määräaikaista työsuhteita sekä vaarantaa siten tavoitteiden saavuttamisen ja pysyvät ihmissuhteet.

Jako varhaiskasvatuksen lastentarhanopettajiin ja varhaiskasvatuksen sosionomeihin ei ole perusteltu ja aiheuttaa hierarkiaa työyhteisöihin sekä ammattiryhmien vastakkainasettelua. Sosionomeilla on riittävät opinnot ja valmiudet toimia lastentarhanopettajina hyödyntäen samalla erityisosaamistaan. Keinotekoinen jako eri koulutustaustan ammattiryhmien välillä ei tue erilaisesta koulutuksesta saadun osaamisen hyödyntämistä lapsen ja perheiden hyväksi.

Erityisesti alle 3-vuotiaiden ryhmissä tulee säilyttää nykyinen henkilöstörakenne siten, että ryhmässä on kaksi lastenhoitajan kelpoisuuden omaavaa henkilöä. Näin varmistetaan lasten hoito ja huolenpito pedagogiikkaa unohtamatta. Erityisesti alle 3-vuotiaiden ryhmissä tarvitaan lastenhoitajien hoitoa ja huolenpitoa sekä perushoidollista ammattitaitoa.

Lastenhoitajina toimivat lähihoitajat ovat ainoa ammattiryhmä, jolla on terveydenhuollon ja lääkehoidon osaamista. Jos esitetty henkilöstörakenne toteutuu, vähenee lääkehoidon ja terveydenhuollon osaaminen päiväkodeissa merkittävästi. Tämä saattaa johtaa tilanteisiin, että ryhmässä ei lääkehoidon osaamista olleenkaan.

Päiväkodin henkilöstön mitoitus (35 §)

Mitoitus tulee yli 3-vuotiaiden ryhmässä palauttaa aikaisemmalle tasolle eli 7 lasta/kasvattaja tai vielä pienemmäksi. Vuonna 2016 tehty lakimuutos mahdollisti ryhmäkokojen suurentamisen. Säädos on asettanut lapset eriarvoiseen asemaan asuinkunnasta riippuen.

Osapäiväisten yli 3-vuotiaiden mitoitus tulee saattaa samalle tasolle kuin kokopäiväisten lasten mitoitus. Nykyinen mitoitus on 13 lasta/kasvattaja, mikä tarkoittaa sitä, että ryhmässä voi olla 39 lasta. Erilaiset mitoitukset asettavat lapset eriarvoiseen asemaan. Osapäiväiset lapset ovat lyhyemmän aikaa päiväkodissa ja heillä on suhteessa vähemmän aikaa kasvattajien kanssa ja sen lisäksi ryhmät ovat huomattavasti suuremmat kuin kokopäiväisillä lapsilla. Esiopetuksessa on samassa ryhmässä olevilla kokopäiväisillä ja osapäiväisillä lapsilla sama suhdeluku eli 8 lasta /1 kasvattaja tai kunnan päätöksellä 7 lasta/ kasvattaja.

Ryhmäkokokatto eli säännös ryhmän enimmäiskoosta (35§) on tärkeä. Ryhmissä, joissa on sekä kokopäiväisiä että osapäiväisiä lapsia on ryhmäkokokatto erittäin hankalasti laskettavissa ja suurentaa ryhmien kokoa hallitsemattomasti.

Päiväkodin henkilöstömitoituksesta poikkeaminen (36 §)

Riittävä henkilöstö (25§) on laadukkaan varhaiskasvatuksen edellytys. Riittämätön henkilöstö on varhaiskasvatuksen suuri ongelma.

Henkilöstömitoituksesta poikkeamiseen tarvitaan nykyistä selkeämmät säädökset, jotka takaavat sen, että jokaisessa ryhmässä on jokaisena toimintapäivänä riittävä määrä kasvatusvastuussa olevia työntekijöitä.

Päiväkodin mitoituksesta poikkeaminen on laadukkaan ja turvallisen varhaiskasvatuksen suurena esteenä tällä hetkellä. Asetuksen poikkeamissäännöstä tulkitaan hallitsemattomasti ja mielivaltaisesti ministeriön ohjeistuksesta huolimatta. Toimintatapa heikentää varhaiskasvatuksen laatua, ei mahdollista varhaiskasvatuksen tavoitteiden saavuttamista, uuvuttaa henkilökuntaa ja on selkeä turvallisuusriski. Esitetty pykälä ei tuo asiaan parannusta. Tehyn näkemys on, että lain tulee velvoittaa henkilöstömitoituksen noudattamiseen koko hoitopäivän ajan sekä siihen liittyvän varahenkilöjärjestelmän luomiseen.

Lakiluonnoksessa säädetään varhaiskasvatuspalveluiden järjestäjän tehtävästä huolehtia siitä, että henkilöstö osallistuu riittävästi ammattitaitoa ylläpitävään ja kehittävään täydennyskoulutukseen. Laissa tulee huomioda myös se, että sijaisjärjestelyt tulee hoitaa myös koulutukseen osallistumisen ajalta. Tehyn tekemän kyselyn mukaan on enemmän sääntö, kuin poikkeus että päiväkodeissa ei oteta sijaisia työntekijän osallistuessa mm. koulutukseen. Tämä puolestaan vähentää merkittävästi koulutuksiin osallistumista. Laissa tulee määritellä kaikkien ammattiryhmien tasapuolinen mahdollisuus osallistua koulutuksiin.

Tehy edellyttää, että laissa säädetään selkeämmin, miten poikkeaminen voi tapahtua. Mitoitukseen tulee laskea ainoastaan ryhmässä läsnä olevat kasvattajat ja mitoitus tulee jatkossa tarkastella ryhmäkohtaisesti – ei päiväkotikohtaisesti niin kuin nyt tapahtuu.

Pykäläehdotus (Varhaiskasvatuslakityöryhmä 2014):

X § Päiväkodin mitoituksesta poikkeaminen

Päiväkodissa ei saa poiketa valtioneuvoston asetuksessa säädetystä päiväkodin mitoituksesta muutoin kuin äkillisen ja ennakoimattoman syyn ilmetessä toimintapäivän aikana. Mitoituksesta poikkeaminen ei saa jatkua kuin kyseisen toimintapäivän loppuun saakka. Pakottavien syiden takia poikkeaminen voi jatkua tätä pidempään, mitoitusta on kuitenkin saatettava asetuksen mukaiseksi viimeistään toisena toimintapäivänä syyn ilmenemispäivästä lukien.

Asetuksessa säädetystä henkilöstön suhdeluvusta saadaan poiketa lyhytaikaisesti laajennettaessa lapsen varhaiskasvatusta.

Mitoituksesta voi poiketa enintään 3 päivää kuukaudessa.

Lakiehdotuksen vaikutusten arviointi

Esityksen vaikutuksia ei ole arvioitu kaikilta osin. Henkilöstörakenteen osalta on arvioita ainoastaan palkkakustannuksia. Esityksen toteutuessa vähenee lastenhoitajien määrä 9000:lla. Arvio siitä, mihin lastenhoitajat työllistyvät puuttuu kokonaan. Ammatillisen koulutuksen osalta ei ole arvioitu lakiesityksen vaikutuksia aloituspaikkoihin. Lastenhoitajille tulisi avata mahdollisuus pätevyitä varhaiskasvatuksen opettajaksi/sosionomiksi, niin että pitkä työkokemus huomioidaan opinnoissa. Lapsivaikutuksia arvioitaessa ei ole arvioitu, miten lapsen etu toteutuu henkilöstörakennetta muutettaessa. Henkilöstövaikutusten arvioinnit puuttuvat kokonaan.

Johtamisosaaminen

Se, että lakeja, asetuksia ja työehtosopimuksia ei noudateta on pitkälti johtamiskysymys. Päiväkotien johtamiseen ja johtamisosaamiseen tulee panostaa.

Varhaiskasvatukseen suuntautuneet sosionomit ovat osaavia päiväkodin johtajia/varhaiskasvatuksen johtajia. Ammattikorkeakoulututkinto antaa vahvat valmiudet esimies- ja johtotehtäviin. Luonnoksessa päiväkodin johtajan pätevyudeksi esitetään vähintään kasvatustieteen maisterin tutkinto. Jos päiväkodin johtajan pätevyudeksi halutaan ylempi korkeakoulututkinto, pitää sosionomi YAMK -tutkinto huomioida pätevänä koulutuksena. Päiväkodin johtajilta tulee vaatia johtamisosaamista.

Varhaiskasvatuksen valvonta

Varhaiskasvatuksen valvontaa tulee tehostaa. Tehyn näkemys on, että varhaiskasvatuspalvelun tuottajia on velvoitettava omavalvonnan keinoin seuraamaan lasten ja henkilöstön läsnäoloa ryhmittäin. Palveluntuottajan olisi myös toimitettava tieto suhdelukujen toteutumisesta valvontaviranomaiselle vuosittain. Kunnan monijäseninen toimielin tulisi seurata alueensa palvelujen laatua suhdelukuseurantaa seuraamalla ja poikkeuksien ilmaantuessa myös reagoida asiassa tarvittaessa.

Varhaiskasvatuslakiin tulee lisätä pykälä henkilöstön ilmoitusvelvollisuudesta. Lisättävät pykälät:

X § Henkilökunnan ilmoitusvelvollisuus

Varhaiskasvatuksen henkilöstöön kuuluvan on toimittava siten, että asiakkaalle annettavat varhaiskasvatuspalvelut toteutetaan laadukkaasti.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun henkilön on ilmoitettava viipymättä toiminnasta vastaavalle henkilölle, jos hän tehtävissään huomaa tai saa tietoonsa epäkohdan tai

ilmeisen epäkohdan uhan varhaiskasvatuksen toteuttamisessa. Ilmoituksen vastaanottaneen henkilön on ilmoitettava asiasta kunnan varhaiskasvatuksen johtavalle viranhaltijalle. Ilmoitus voidaan tehdä salassapitosäännösten estämättä.

Kunnan ja yksityisen palveluntuottajan on tiedotettava henkilöstölleen ilmoitusvelvollisuudesta ja sen käyttöön liittyvistä asioista. Ilmoitusvelvollisuuden toteuttamista koskevat menettelyohjeet on sisällytettävä omavalvontasuunnitelmaan. Ilmoituksen tehneeseen henkilöön ei saa kohdistaa kielteisiä vastatoimia ilmoituksen seurauksena.

X § Toimenpiteet ilmoituksen johdosta

Edellä X §:n 2 momentissa tarkoitetun ilmoituksen vastaanottaneen henkilön tulee käynnistää toimet epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan poistamiseksi. Henkilön on ilmoitettava asiasta salassapitosäännösten estämättä aluehallintovirastolle, jos epäkohtaa tai ilmeisen epäkohdan uhkaa ei korjata viivytyksettä.

Aluehallintovirasto tai Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi antaa määräyksen epäkohdan poistamiseksi ja päättää sitä koskevista lisätoimenpiteistä siten kuin erikseen säädetään.

Uusi varhaiskasvatuslaki ei ratkaise päiväkotien suurimpia ongelmia. Nyt tulee säätää laki, joka takaa arjen toiminnan; lapsen edun ensisijaisuuden, riittävän henkilöstömitoituksen, varhaiskasvatuksen tavoitteiden saavuttamisen, jokaisen lapsen yksilöllisen kohtaamisen ja tarpeiden huomioimisen sekä turvallisuuden.

Helsingissä 8.5.2018

Millariikka Rytkönen
puheenjohtaja
Tehy ry

Kirsi Sillanpää
johtaja
Tehy ry

Lisätietoja: Eva Siitonen, sosiaalipoliittinen asiantuntija, Tehy ry, eva.siitonen@tehy.fi